

Методичні рекомендації щодо вивчення географії в закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році

Основна мета сучасної географічної освіти полягає у всебічному розвитку особистості учня/учениці з урахуванням його/її природних здібностей, інтересів та потреб через формування географічної культури, як основи світосприйняття, світогляду та діяльності. Сьогодні завдання вчителя/вчительки полягає в тому, аби відібрати зі своїх методичних надбань усе прогресивне і змінити, модернізувати, трансформувати навчальний процес так, щоб забезпечити дослідницький, пошуковий характер, що сприятиме розвитку мислення та творчих здібностей учнів/учениць. Учителю варто якнайширше залучати життєвий досвід учнівства, особливо під час розгляду краєзнавчих питань.

Відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 14.08.2023 № 1/12038-23 «Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2023/2024 навчальному році» (<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-pereliki-navchalnoyi-literaturi-ta-navchalnih-program-rekomendovanih-ministerstvom-osviti-i-nauki-ukrayini-dlya-vikoristannya-v-osvitno-mu-procesi-zakladiv-osviti-u-20232024-navchalnomu-roci>) із переліком основних навчальних програм та навчальних програм курсів за вибором та факультативів, основних та додаткових підручників і навчальних посібників, методичної літератури з географії, географічних карт, атласів та контурних карт, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в закладах загальної середньої освіти на 2023/2024 навчальний рік, можна ознайомитися за посиланням: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/16NyRYEKgeQ4T5BE68La-s2gn0q2MPyIW/SWx-Vdw-zmA/edit#gid=247820027>

При організації освітнього процесу вчителям/вчителькам географії використовувати накази Міністерства освіти і науки України від 14.12.2012 № 1423 «Про затвердження Положення про навчальні кабінети з природничо-математичних предметів загальноосвітніх навчальних закладів» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-13#Text>) та від 29.04.2020 № 574 «Про затвердження Типового переліку засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів і STEM-лабораторій» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0410-20#Text>), розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року № 960-р «Про схвалення Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти)» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>), лист Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 01.08.2023 № 21/08-1242 «Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2023/2024 навчальному році».

Суттєву допомогу для підвищення фахового рівня та у підготовці до навчальних занять із географії вчителям/вчителькам також надають фахові періодичні видання та інтернет-ресурси (наприклад, веб-проект «EdEra» (<https://www.ed-era.com/>), веб-проект «Всеосвіта» (<https://vseosvita.ua/>), веб-ресурс «НУШ» (<https://nus.org.ua/>), електронні версії підручників на сайті ІМЗО (<https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>), платформа «Всеукраїнська школа онлайн» (<https://lms.e-school.net.ua/>), навчально-методичний ресурс OSVITANET (<https://new.osvitanet.com.ua/>) – це інтерактивні версії навчальних атласів та карт від ПрАТ «Інститут передових технологій», «Електронний кабінет вчителя» від ДНВП «Картографія» (<https://kgf.com.ua/>), який створено з метою забезпечення вчителів та учнів/учениць сучасними картографічними матеріалами в режимі онлайн), платформа та мобільний застосунок AR_Book (<https://arbook.info/>).

Методичні рекомендації щодо вивчення географії в 6 класах

Державний стандарт базової середньої освіти (далі – Державний стандарт), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898 (<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-z-agalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>), впроваджується поетапно: з 01 вересня 2022 року за новим Державним стандартом розпочали навчатися учні/учениці 5 класів, а з 01 вересня 2023 року – учні/учениці 6 класів.

У 2023/2024 навчальному році учні/учениці 6 класів вивчатимуть географію за умови вивчення або одного з чотирьох інтегрованих курсів «Пізнаємо природу», або інтегрованого курсу «Довкілля». Слід зауважити, що якщо учні/учениці 6 класів вивчають інтегрований курс «Природничі науки», то вони не вивчають окремий предмет «Географія», оскільки змістові питання географічного складника Державного стандарту включено до програми «Природничі науки».

Відповідно до типової освітньої програми та типового навчального плану для закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» – <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-21#Text>) для вивчення географії в 6 класах рекомендовано 2 години на тиждень. При цьому слід пам'ятати, що кількість навчальних годин на вивчення освітньої галузі визначається закладом освіти самостійно у межах діапазону, про який йде мова у додатку 1 наказу Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235.

Для викладання географії пропонується дві модельні навчальні програми (на вибір учителя/вчительки географії):

Програма	Автори	Гриф
Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи (для закладів загальної середньої освіти)»	Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Гільберг Т.Г., Даценко Л.М.	Наказ МОН України від 09.02.2022 № 143

Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи (для закладів загальної середньої освіти)»	Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.	Наказ МОН України від 11.04.2022 № 324
--	--	--

Модельні навчальні програми розміщені на сайті Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-pocapno-z-2022-roku>).

За модельною навчальною програмою «Географія. 6-9 класи (для закладів загальної середньої освіти)» (авт. Кoberнік С. Г., Коваленко Р.Р., Гільберг Т.Г., Даценко Л.М.) курс для 6 класу має назву «Планета Земля» та охоплює 3 розділи, а за модельною навчальною програмою «Географія. 6-9 класи (для закладів загальної середньої освіти)» (авт. Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.) курс для 6 класу називається «Географія» та охоплює 2 розділи.

Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи (для закладів загальної середньої освіти)» (авт. Кoberнік С.Г., Коваленко Р.Р., Гільберг Т.Г., Даценко Л.М.)	Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи (для закладів загальної середньої освіти)» (авт. Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.)
Розділ І. Вступ до географії Тема 1. Що вивчає географія Тема 2. Як розвивалися знання про Землю Розділ ІІ. Способи зображення Землі Тема 1. Як можна зобразити Землю Тема 2. План – надійний помічник орієнтування на місцевості Тема 3. Географічна карта – унікальний спосіб пізнання планети Розділ ІІІ. Оболонки Землі Тема 1. Літосфера – кам'яний панцир планети	Вступ Розділ І. «Земля на глобусі й карті» Тема 1. Глобус – модель Землі Тема 2. Зображення Землі на карті Розділу ІІ. «Оболонки Землі» Тема 1. Літосфера Тема 2. Атмосфера Тема 3. Гідросфера Тема 4. Біосфера та ґрунти Тема 5. Природні комплекси Тема 6. Антропосфера

Тема 2. Атмосфера – повітряна ковдра Землі Тема 3. Гідросфера – водне намисто планети Тема 4. Біосфера – простір існування живих організмів Тема 5. Природні комплекси – різні обличчя планети Тема 6. Антропосфера – середовище життя людини	
---	--

Нової значущості набувають пояснювальні записки до модельних навчальних програм, де учитель/вчителька зможе знайти не лише конкретизацію компетентнісного потенціалу предмета, але і запропоновану кожним авторським колективом послідовність досягнення результатів навчальної діяльності.

У модельних навчальних програмах відсутній розподіл навчальних годин у розрізі розділів, тем. У межах загальної річної кількості годин учитель/вчителька може самостійно визначати час, необхідний для опрацювання кожного розділу програми, але не нівелюючи при цьому очікуваних результатів навчання.

У модельних навчальних програмах пропонуються такі види навчальної діяльності:

Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи (для закладів загальної середньої освіти)» (авт. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р., Гільберг Т.Г., Даценко Л.М.)	Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи (для закладів загальної середньої освіти)» (авт. Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.)
● Спостереження ● Дослідження ● Навчальний проєкт ● Практична робота ● Навчальна екскурсія	● Робота з інформацією ● Бесіда / твір-есе ● Робота в групах для розв'язання проблем ● Користування моделями, вимірювальними приладами ● Практичні роботи ● Розв'язування задач ● Проєктна діяльність ● Дослідження ● Дискусія ● Моделювання ● Екскурсія

У рамках академічної свободи вчитель/вчителька може добирати види навчальної діяльності із запропонованого в програмах переліку, а також додавати свої, може змінювати тематику, враховуючи матеріально-технічне забезпечення, рівень підготовленості класу, інтереси дітей тощо.

В оцінюванні результатів навчання учнів/учениць важливо розрізняти поточне оцінювання, формувальне оцінювання (оцінювання для навчання або оцінювання «в процесі») та підсумкове оцінювання (тематичне, семестрове, річне). Для цього стане в нагоді учителю/вчительці наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 № 289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти» (https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86195/).

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 08.03.2023 № 254 «Про надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» підручникам для 5 та 6 класів закладів загальної середньої освіти» (<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-nadannya-grifa-rekomendovano-ministerstvom-osviti-i-nauki-ukrayini-pidruchnikam-dlya-5-ta-6-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvit-i>) п'ять підручників географії отримали гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»:

- «Географія» підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Топузов О.М., Грома В.Д., Ільницький І.М., Полтавченко Д.В.);
- «Географія» підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Гільберг Т.Г., Довгань А.І., Совенко В.В.);
- «Географія» підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Кобернік С.Г., Коваленко Р.Р.);
- «Географія» підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Запотоцький С.П., Зінкевич М.В., Романишин О.М., Титар Н.М., Горовий О.В., Миколів І.М.);
- «Географія» підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Довгань Г.Д.).

Методичні рекомендації щодо вивчення географії в 7-11 класах

У 2023/2024 навчальному році учні/учениці основної (7-9 класи) та старшої (10-11 класи) школи вивчатимуть такі курси географії:

- 7 клас – «Материки та океани»;
- 8 клас – «Україна у світі: природа, населення»;
- 8 клас (поглиблене вивчення) – «Україна у світі: природа, населення»;
- 9 клас – «Україна і світове господарство»;
- 9 клас (поглиблене вивчення) – «Україна і світове господарство»;
- 10 клас (рівень стандарту) – «Географія: регіони та країни»;

- 10 клас (профільний рівень) – «Географія: регіони та країни»;
- 11 клас (рівень стандарту) – «Географічний простір Землі»;
- 11 клас (профільний рівень) – «Географічний простір Землі».

Відповідно до типових освітніх програм та навчальних планів закладів загальної середньої освіти, що перераховані в наказах Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня», від 20.04.2018 № 408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (у редакції наказу МОН від 28.11.2019 № 1493 зі змінами, внесеними наказом МОН від 31.03.2020 № 464) та навчальних програм, на вивчення географії у 7-11 класах відведено таку кількість годин:

Клас	Кількість годин за програмою	Кількість годин на тиждень
7 кл.	70	2
8 кл.	70	2
8 кл. (поглиблене вивчення)	105	3
9 кл.	52	1,5
9 кл. (поглиблене вивчення)	104	3
10 кл. (рівень стандарту)	52	1,5
10 кл. (профільний рівень)	175	5 (орієнтовно)
11 кл. (рівень стандарту)	35	1
11 кл. (профільний рівень)	175	5 (орієнтовно)

Навчання географії буде здійснюватися за такими програмами:

Клас	Програма	Гриф
7-9 кл.	Географія. 6-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів	Наказ МОН України від 03.08.2022 № 698
8-9 кл. (поглиблене вивчення)	Географія (поглиблене вивчення). Навчальна програма для учнів 8-9 класів закладів загальної середньої освіти	Лист МОН України від 25.08.2020 № 1/11-5718
10-11 кл. (рівень стандарту)	Географія. 10-11 класи (Рівень стандарту)	Наказ МОН України від 03.08.2022 № 698
10-11 кл. (профільний рівень)	Географія. 10-11 класи (Профільний рівень)	Наказ МОН України від 23.10.2017 № 1407

Усі ці програми розміщені на сайті Міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>).

Ще раз хочемо звернути увагу вчителів на виконання практичних робіт, кількість яких для 7-11 класів відображена у програмах:

Клас	Кількість практичних робіт
7 кл.	12

8 кл.	11
8 кл. (поглиблений рівень)	16
9 кл.	7
9 кл. (поглиблений рівень)	15
10 кл. (рівень стандарту)	7
10 кл. (профільний рівень)	25
11 кл. (рівень стандарту)	10
11 кл. (профільний рівень)	54

У 7-9 класах та 10-11 класах (рівень стандарту) обов'язковими для оцінювання в кожному семестрі є дві практичні роботи на вибір учителя/вчительки. Упродовж навчального року у 8-9 класах (поглиблений рівень) обов'язково оцінюються вісім практичних робіт на вибір учителя/вчительки. У 10-11 класах (профільний рівень) учитель/вчителька обов'язково оцінює п'ять практичних робіт у кожному семестрі. Решту практичних робіт учитель/вчителька оцінює за власним вибором (або в всіх учнів/учениць класу, або вибірково в окремих учнів/учениць).

Програмами для 7-11 класів передбачено виконання досліджень, тематика яких може бути змінена вчителем/вчителькою у рамках вивчення відповідної теми. При виборі теми дослідження рекомендується враховувати регіональні особливості, навчально-методичне забезпечення та матеріально-технічне оснащення освітньої діяльності. Із запропонованої тематики досліджень учень/учениця за бажанням вибирає 1-2 дослідження (впродовж року) та виконує його індивідуально або в групі. Результати дослідження презентуються і оцінюються вчителем/вчителькою.

Письмові роботи з географії, у тому числі тематичні, можуть виконуватися у різному форматі.

Підсумкова (контрольна) робота, одна на рік готується вчителем/вчителькою – рекомендовано тестовий формат із картографічним завданням; виконується письмово і є обов'язковою.

Оцінювання результатів навчання учнів/учениць 7-11 класів закладів загальної середньої освіти урегульовано такими документами:

- наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.04.2011 № 329 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0566-11#Text>);
- наказ Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти» (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1222729-13#Text>);
- наказ Міністерства освіти і науки України 14.07.2015 № 762 «Про затвердження Порядку переведення учнів закладу загальної середньої освіти на наступний рік навчання» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-15#Text>).

Щодо питання «Освітні втрати». Рекомендуємо:

- аналітичний матеріал від УЦОЯО «Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання», авт. Ганна Бичко, Василь Терещенко, наукове редагування Тетяни Вакуленко (https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Learning-losses_Ukraine.pdf);
- методичні рекомендації з організації програм надолуження освітніх втрат (<https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/07/31/Unicef.Immmediate.actions.frame.proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf>);
- діагностичні тести на платформі «Всеукраїнська школа онлайн» (<https://lms.e-school.net.ua/>).

Рекомендуємо посібник «Природа і населення Полтавської області» для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів (автор Л.М. Булава). Цей посібник доцільно використовувати для вивчення розділу V «Природа та населення свого адміністративного регіону» (8 клас) та інших тем, у змісті яких є питання, що стосуються географії Полтавської області. Він розміщений на сайті Полтавської академії неперервної освіти ім. М.В. Остроградського в рубриці «Наші видання» в підрозділі «Електронні видання ПАНО» (завантажити його можна за посиланням:

http://pano.pl.ua/images/FILES/nml/elektronni_vydannia_POIPPO/2017/bulava_posibnyk_8klas.pdf.

Директор

Віталій ЗЕЛЮК

**Методичні рекомендації щодо вивчення економіки, фінансової грамотності
в закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році**

У 2023/2024 навчальному році економіка може вивчатися на профільному рівні в 10-11 класах.

Відповідно до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (у редакції наказу МОН від 28.11.2019 № 1493 зі змінами, внесеними наказом МОН від 31.03.2020 № 464), та навчальних програм на вивчення економіки на профільному рівні відведено таку кількість годин:

Клас	Кількість годин за програмою	Кількість годин на тиждень
10 кл. (профільний рівень)	105	3 (орієнтовно)
11 кл. (профільний рівень)	105	3 (орієнтовно)

Навчання економіки буде здійснюватися за такою програмою – «Програма для закладів загальної середньої освіти. Економіка. 10-11 класи. Профільний рівень» (наказ МОН від 23.10.2017 № 1407). Програма розміщена на офіційному вебсайті МОН (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>).

Для глибшого засвоєння матеріалу та набуття учнями/ученицями практичних навичок рекомендовані практичні роботи, кількість яких відображена у програмах:

Клас	Кількість практичних робіт
10 кл. (профільний рівень)	5
11 кл. (профільний рівень)	8

Практичні роботи (їх тематика) вказані в пояснювальній записці до програми, а також розміщені у змісті програми. Результати виконання практичних робіт оприлюднюються в класі та оцінюються вчителем/вчителькою. Обов'язковими для оцінювання є 2 практичні роботи за семестр.

Письмові роботи з економіки, у тому числі тематичні, що виконуються протягом семестру, після завершення вивчення теми можуть виконуватися у різному форматі.

Підсумкова контрольна робота, одна на рік, виконується письмово і є обов'язковою. Рекомендуємо у письмову роботу включати тестові завдання та

економічні задачі. Завдання письмової роботи добираються вчителем/вчителькою.

Звертаємо увагу, що відповідно до наказу МОН від 28.11.2019 № 1493 «Про внесення змін до типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» «за наявності належних умов як вибірково-обов'язковий предмет може вивчатись фінансова грамотність». Для викладання фінансової грамотності пропонуються такі навчальні програми для 10 (11) класів закладів загальної середньої освіти:

- 1) «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?», що розрахована на 35 годин (лист МОН від 28.05.2019 № 1/11-4995);
- 2) «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?», що розрахована на 105 годин (лист МОН від 27.05.2019 № 1/11-4962).

Є навчальний посібник (підручник) «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» для 10 (11) класів закладів загальної середньої освіти (лист МОН від 27.05.2019 № 1/11-4963) та робочий зошит для учня/учениці «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?» для 10 (11) класів закладів загальної середньої освіти (лист ІМЗО від 20.06.2019 № 22.1./12-Г-380). Зазначені навчальні матеріали (програми, підручник, робочий зошит) розміщені на офіційному вебсайті МОН, режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-pidruchniki-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon/navchalni-materiali-finsova-gramotnist-finansi-sho-chomu-yak-dlya-uchniv-10-11-klasivv>. А також є підручник «Фінансова грамотність (рівень стандарту)» підручник для 10 (11) класу закладів загальної середньої освіти, авт. Письменний В. В. (наказ МОН від 11.04.2023 № 415), режим доступу: <https://lib.imzo.gov.ua/konkursniy-vdbr-pdruchnikv-dlya-10-klasu/konkursniy-vdbr/fnansova-gramotnst/fnansova-gramotnst-rven-standartu-pdruchnik-dlya-1011-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osviti-avt-pismenniy-v-v/>).

Перелік основних навчальних програм та навчальних програм курсів за вибором та факультативів, основних та додаткових підручників і навчальних посібників, методичної літератури з економіки та фінансової грамотності, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в закладах загальної середньої освіти на 2023/2024 навчальний рік, розміщено на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» і можна ознайомитися за посиланням: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/16NyRYEKgeQ4T5BE68La-s2gn0q2MPyIWSWx-Vdw-zmA/edit#gid=1437528076> (лист МОН від 14.08.2023 № 1/12038-23 «Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2023/2024 навчальному році» – <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-pereliki-navchalnoyi-literaturi-ta-navchalnih-program-rekomendovanih-ministerstvom-osviti-i-nauki-ukrayini-dlya-vikoristannya-v-osvitnomu-procesi-zakladiv-osviti-u-20232024-navchalnomu-roci>).

Курси за вибором економічного спрямування можуть викладатися за рахунок варіативного компонента змісту освіти для забезпечення пізнавальних і

освітніх потреб старшокласників/старшокласниць та використовуватися незалежно від обраного профілю навчання й стати актуальними для учнів/учениць основної школи.

Провідними залишаються курси з фінансової грамотності, які також забезпечують реалізацію наскрізної змістової лінії «Підприємливість та фінансова грамотність».

Курси за вибором із фінансової грамотності для 5-9 класів (5 клас – «Родинні фінанси», 6 клас – «Фінансово-грамотний споживач», 7 клас – «Фінансова культура», 8 клас – «Прикладні фінанси», 9 клас – «Економіка & фінанси») мають навчально-методичне забезпечення, яке розміщене на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://imzo.gov.ua/kurs-finansova-gramotnist/>).

Викладання курсу за вибором «Економіка» у 8 (9) класі відбувається за:

- навчальною програмою «Економіка. Програма курсу за вибором для учнів 8 (9) класу (35 годин) закладів загальної середньої освіти», автор Майбогіна Н. В. (лист ІМЗО від 04.07.2019 № 22.1/12-Г-571);
- навчальним посібником «Економіка» для учнів 8 (9) класу закладів загальної середньої освіти», автори: Ж. Шіленс, М. Вишняускайте, Н. Майбогіна (лист ІМЗО від 04.07.2019 № 22.1/12-Г-572).

Із програмою і посібником можна ознайомитися за посиланням: https://drive.google.com/drive/folders/1o4-0nIPQjMjtdWsQD_LN-UN2V30sfqsp?usp=sharing.

Суттєву допомогу для підвищення фахового рівня та в підготовці до навчальних занять учителям/учителькам також надають фахові періодичні видання та інтернет-ресурси (наприклад, «Портал споживача» (<https://www.gpp.in.ua/>), «Державна служба статистики України» (<https://ukrstat.gov.ua/>), «Національний банк України» (<https://bank.gov.ua/>), «Центр фінансових знань «ТАЛАН» (<https://talan.bank.gov.ua/>), «Всесвітній тиждень грошей» (<https://events.bank.gov.ua/gmw2023/>) тощо.

Рекомендуємо використовувати в освітньому процесі серіал «Підприємництво для школярів», розроблений Міністерством цифрової трансформації України в партнерстві з компанією «Київстар» і студією онлайн-освіти EdEra. Цей освітній серіал розміщений на платформі «Дія. Цифрова освіта» (https://osvita.diia.gov.ua/courses?param_appointment=9) та складається з 6 модулів.

Також із метою формування компетентності підприємливості та фінансової грамотності рекомендуємо освітній серіал «Школа платіжної грамотності» (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi-pidruchnik-i-ta-navchalno-metodichni-posibniki-rekomendovani-mon/navchalni-materiali-finansova-gramotnist-finansi-sho-chomu-yak-dlya-uchniv-10-11-klasivv>). Цей освітній серіал для підлітків, який простою та доступною мовою розповідає про особливості банківських карток, сучасні платіжні технології, фінансові операції та ключові правила безпеки. Серіал «Школа платіжної грамотності» створено в

партнерстві Mastercard, Міністерства освіти та науки України, Інституту банківської справи, Інституту модернізації змісту освіти, Асоціації «ЄМА» та Федерації кіберспорту України UESF.

Для проведення позакласних заходів учителям/вчителькам економіки варто пам'ятати про певні пам'ятні дати (наприклад, Всесвітній тиждень грошей (Global Money Week), Всесвітній день заощаджень тощо).

Директор

Віталій ЗЕЛЮК